

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationships) โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ *ประการที่หนึ่ง* เพื่อศึกษาระดับความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 *ประการที่สอง* เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยจำแนกตามภูมิหลังของนักเรียน *ประการที่สาม* เพื่อสร้างโมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ *ประการที่สี่* เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จาก 3 เขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 สังกัด สพฐ. และ สช. จำนวน 1,080 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจัดส่งทางไปรษณีย์ไปทั้งหมด 1,080 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 900 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร แบ่งเป็น ตัวแปรภายในแฝง 2 ตัวแปร คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ความถนัดในวิชาเรียน และความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ความตั้งใจในการเลือกอาชีพ ตัวแปรภายนอกแฝง 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ การตอบสนองทางความคิด การแสดงออกทางจิตใจ การแสดงออกทางสรีระ และการแสดงออกทางพฤติกรรม ตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ อิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และอิทธิพลจากครู ตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพ ความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายกับทางเลือกอาชีพ และการมีทางเลือกอาชีพสำรอง และตัวแปรความไม่เพียงพอของข้อมูล ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ การเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการเชื่อมโยงระหว่างลักษณะของอาชีพกับจุดมุ่งหมายของการเลือกอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 67 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ความเบ้ (Sk) และความโด่ง (Ku) การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครกับภูมิภาคของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง และการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม LISREL

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ศึกษาอยู่ในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 3.01-3.50 ระดับการศึกษาของบิดาและระดับการศึกษาของมารดาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด อาชีพของบิดาและอาชีพของมารดาประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด และรายได้ของบิดาและมารดา (ต่อเดือน) มีรายได้ระหว่าง 10,000-30,000 บาทมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.94 ถึง 3.49 โดยพิจารณาจากตัวแปรแฝง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับความวิตกกังวลในด้านการตอบสนองทางความคิดและการแสดงออกทางจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยในด้านการแสดงออกทางสรีระและด้านการแสดงออกทางพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพที่ได้รับจากครอบครัวและและครูอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลภายนอกที่ได้รับจากเพื่อนอยู่ในระดับน้อย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพในด้านความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพและการมีทางเลือกอาชีพสำรองอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยในด้านความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายกับทางเลือกอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของข้อมูลในด้านความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ การเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการเชื่อมโยงระหว่างลักษณะของอาชีพกับจุดมุ่งหมายของการเลือกอาชีพอยู่ในระดับน้อย และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพในด้านการรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ความถนัดในวิชาเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ระดับความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีระดับความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามภูมิภาคพบว่า ตัวแปรที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของระดับความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ตัวแปรสังกัด และอาชีพของบิดา ตัวแปรที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของระดับความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ตัวแปรแผนการเรียน ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม และรายได้ของบิดาและมารดา (ต่อเดือน) โดยค่าเฉลี่ยของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐานมีค่าสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจำแนกตามตัวแปรแผนการเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนคณิตศาสตร์-ศิลปศาสตร์ และศิลปศาสตร์ (ศิลป์ภาษา) มีค่าสูงกว่านักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ ระดับความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจำแนกตาม ตัวแปรผลการเรียนเฉลี่ยสะสมพบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 2.51-3.00 มีค่าสูงกว่านักเรียนที่มี ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 1.00-1.51, 1.51-2.00 และ 2.01-2.50 ค่าเฉลี่ยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 3.01-3.50 มีค่าสูงกว่านักเรียนที่มีผลการ เรียนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 1.00-1.51, 1.51-2.00 และ 2.01-2.50 และค่าเฉลี่ยของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 3.51-4.00 มีค่าสูงกว่านักเรียนที่มีผลการ เรียนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 1.00-1.51 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจำแนก ตามตัวแปรอาชีพของบิดาพบว่า ค่าเฉลี่ยของความ พึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีบิดาประกอบอาชีพรับจ้าง แรงงาน มีค่าสูงกว่านักเรียนที่มีบิดา ประกอบอาชีพเกษตรกรและนักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีบิดา ประกอบอาชีพรับจ้าง แรงงาน มีค่าสูงกว่านักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพครู อาจารย์ ค่าเฉลี่ยของ ความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีบิดาประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจมีค่าสูงกว่านักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพครู อาจารย์และ นักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจใน การเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีบิดาประกอบอาชีพอื่นๆ มีค่าสูงกว่า นักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรและนักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจ ส่วนตัว และค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีบิดาประกอบอาชีพอื่นๆ มีค่าสูงกว่านักเรียน ที่มีบิดาประกอบอาชีพครู อาจารย์ ระดับความ พึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจำแนกตามตัวแปรรายได้ของบิดาและมารดาพบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดามี รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีค่าสูงกว่าบิดาที่มีรายได้ระหว่าง 30,001-50,000 บาท และค่าเฉลี่ย ของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดามีรายได้ ระหว่าง 10,000-30,000 บาท มีค่าสูงกว่าบิดาที่มีรายได้ระหว่าง 30,001-50,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรจำนวน 120 คู่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 จำนวน 106 คู่ คิดเป็นร้อยละ 88.33 ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมด และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ส่วนใหญ่มีทิศทางบวก ขนาดค่อนข้างต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ -0.013 ถึง 0.677 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ตัวแปรการแสดงออกทางพฤติกรรมกับตัวแปรการแสดงออกทางสรีระ นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 3577.809 ($p < 0.01$) แสดงให้เห็นว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ($KMO = 0.825$) แสดงว่าตัวแปรต่างๆ ในโมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กันมาก และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 30.326 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 31 ที่ระดับความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.501 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.996 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.982 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ 0.018 มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพและความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพได้ร้อยละ 9 และ 95.1 ตามลำดับ

3. เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครพบว่า ตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือก

อาชีพ โดยมีขนาดอิทธิพลทางลบเท่ากับ -0.360 และได้รับอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพ โดยมีขนาดอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 1.554 นอกจากนี้ตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพ โดยส่งผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ มีขนาดอิทธิพลทางลบเท่ากับ -0.108 แสดงว่า ถ้านักเรียนได้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพในด้านการรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความถนัดในวิชาเรียน ขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลจากครอบครัว เพื่อน และครู แล้วจะส่งผลให้นักเรียนมีความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพลดลง ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ต่อตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครคือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ โดยมีขนาดอิทธิพลทางลบเท่ากับ -0.360 และตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครคือ ตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพ โดยมีขนาดอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 1.554 แสดงว่า ทั้งตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพและตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพมีอิทธิพลต่อตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร โดยตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวแปรแล้วจะพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพในด้านการรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการรับรู้ความถนัดในวิชาเรียน จะส่งผลทางลบต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ถ้านักเรียนสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความถนัดในวิชาเรียน แล้วจะทำให้นักเรียนมีความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพลดลง และการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพในด้านความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพ ความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายกับทางเลือกอาชีพ และการมีทางเลือกอาชีพสำรองจะส่งผลทางบวกต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ถ้านักเรียนมีความความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพ เกิดความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายกับทางเลือกอาชีพ และมีทางเลือกอาชีพสำรองหลายทาง แล้วจะทำให้นักเรียนมีความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพสูงขึ้น นอกจากนี้ตัวแปรความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ ตัวแปรอิทธิพลภายนอก

ที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพ และตัวแปรความไม่เพียงพอของข้อมูลมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีขนาดอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 0.161 0.415 และ 0.448 ตามลำดับ

4. เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ พบว่า ตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีขนาดอิทธิพลทางบวกเท่ากับ 0.300

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ระดับความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีระดับความลังเลใจโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ซึ่งอยู่ในระดับสูงแสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจได้หรืออาจกล่าวว่านักเรียนยังไม่มีความมั่นใจในตนเองว่าอาชีพอาชีพที่ตนเองเลือกจะเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ โดยข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ Super (1954) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-17 ปีจะอยู่ในระยะที่เริ่มพิจารณาอาชีพโดยยังไม่ได้มีการตัดสินใจที่แน่นอน (Tentative Substage) และยังคงสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ Ginzberg (1951) ที่ได้แบ่งการเลือกอาชีพออกเป็น 3 ระยะประกอบด้วย ระยะแรกเป็นระยะความเพ้อฝัน (Period of Fantasy Choice) ระยะนี้เด็กคิดฝันเองว่าโตขึ้นจะประกอบอาชีพใด โดยยังไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปได้ และความสามารถของตน ระยะที่สองเป็นระยะพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ได้ตกลงใจแน่นอน (Period or Tentative Choice) ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กจะพิจารณาเลือกอาชีพจากลักษณะของตนเองหรือบางทีจากลักษณะของอาชีพโดยไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบหรือสภาพการณ์อื่นๆ ให้ทั่วถึง และระยะที่สามเป็นระยะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (Period of Realistic Choice) ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลมีการพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และจะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง ไม่ใช่การเพ้อฝัน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามภูมิหลังพบว่า นักเรียนที่เรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เรียนแผนการเรียนคณิต-ศิลป์และศิลป์ภาษา มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมอยู่ในระหว่าง 3.01-3.50 มีบิดาที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งได้แก่ แพทย์ วิศวกร และบิดาที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีผลทำให้นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่าค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพระหว่างกลุ่มตัวแปรระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา และอาชีพของมารดาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพในแต่ละกลุ่มของตัวแปรนั้นมีค่าใกล้เคียงกันมากจึงทำให้เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพแล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเส้นอิทธิพลแผนภาพโมเดลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครจะเห็นว่า เส้นอิทธิพลจากตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพไปยังตัวแปรความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพมีค่าเป็นบวกแสดงให้เห็นว่า หากนักเรียนมีความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพ เกิดความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายกับทางเลือกอาชีพ และมีทางเลือกอาชีพสำรองหลายทางเพิ่มขึ้น จะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นด้วย ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Hoppock (1967) ที่กล่าวว่า การที่จะรู้ถึงความต้องการของตนเองในการเลือกอาชีพนั้นเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นโดยอาจมีความชัดเจนในบางบุคคลหรือสำหรับบางคนอาจคลุมเครือ ไม่ว่าจะป็นกรณีใดก็ตามความต้องการเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพทั้งสิ้น และยังสอดคล้องกับบทเรียนออนไลน์เรื่องการตัดสินใจเลือกทางศึกษาต่อและอาชีพ (ครูวารินทร์ วากะมะ งานแนะแนวโรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี) กล่าวว่า การพิจารณาตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพหรือเลือกคณะควรพิจารณาจากเป้าหมายในชีวิต ทักษะคติต่ออาชีพต่างๆ กล่าวคือ นักเรียนควรวางเป้าหมายให้กับชีวิตของตนเองว่าตนเองต้องการที่จะประกอบอาชีพอะไร เนื่องจากการวางเป้าหมายในการเลือกอาชีพเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ข้อค้นพบที่ได้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Germeijs และ De Boeck (2003) ที่พบว่า การไม่เห็นคุณค่าของอาชีพมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพ

อีกทั้งการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพยังมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพ และ Corkin และคณะ (2008) ได้พบว่า การที่นักเรียนมีทางเลือกเกี่ยวกับอาชีพหลายทาง และการมีความขัดแย้งในตัวบุคคลหรืออาจกล่าวได้ว่า นักเรียนเกิดความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพกับทางเลือกของอาชีพล่วงหน้าก่อให้เกิดความลังเลใจในการเลือกอาชีพได้เช่นกัน

สำหรับตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพประกอบด้วย อิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และอิทธิพลจากครู ส่งผลทางอ้อมต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ เมื่อพิจารณาเส้นอิทธิพลแผนภาพโมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครจะเห็นว่า เส้นอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพไปยังตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพมีค่าเป็นบวกและเส้นอิทธิพลจากตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพไปยังตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพมีค่าเป็นลบแสดงให้เห็นว่า ถ้านักเรียนได้รับอิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และอิทธิพลจากครูเพิ่มขึ้นจะทำให้ นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นและจะทำให้ นักเรียนมีความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพลดลง ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland (1966) ที่กล่าวว่า การเลือกอาชีพนั้นจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังของตระกูล บิดามารดา และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประสบการณ์เหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนี้จะกลายเป็นความสนใจและจากความสนใจและความสามารถเฉพาะจะกำหนดให้คิดหรือรับรู้ความสามารถของตนเองและแสดงเอกลักษณ์ของตนออกมา อีกทั้งข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Roe (1953) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะก่อให้เกิดบุคลิกภาพและบุคลิกภาพนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพหรือความสามารถของตนเอง และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะแลงด์ประกอบของบุคคล (อ้างถึงใน วัชรีย์ ทรัพย์มี, 2521; สำเนาวัชรีย์ศิลป์, 2534) ที่กล่าวว่า การเลือกอาชีพต้องอาศัยการวิเคราะห์ตนเองและการวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน โดยการวิเคราะห์ตนเองนั้นจะวิเคราะห์องค์ประกอบและคุณสมบัติของตนเอง เช่น ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด เป็นต้น ซึ่งการวิเคราะห์ตนเองนั้นจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลแวดล้อม ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู นักแนะแนว และเพื่อน เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเลือกอาชีพได้รับอิทธิพลมาจากองค์ประกอบที่หลากหลายด้าน โดยแต่ละบุคคลอาจได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบใด

องค์ประกอบหนึ่งมายน้อยแตกต่างกันหรืออาจได้รับอิทธิพลจากหลายองค์ประกอบ จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า หากนักเรียนได้รับอิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลจากเพื่อน และอิทธิพลจากครู ก็จะมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของนักเรียนในการเลือกอาชีพได้ โดยการรับรู้ความสามารถของนักเรียนในการเลือกอาชีพนี้จะส่งผลต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nota และคณะ (2007) ที่พบว่า การสนับสนุนของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนโดยผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ เหล่าบุญมา (2550) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองและปัจจัยบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ เพื่อน ครู อาจารย์แนะแนวมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

3. เมื่อพิจารณาโมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครจะพบว่า ตัวแปรความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพและตัวแปรความไม่เพียงพอของข้อมูลส่งผลต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียง ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยจากบริบทต่างประเทศ ทำให้เมื่อนำมาสร้างเป็นโมเดลและนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริบทของประเทศไทยอาจทำให้มีความแตกต่างกัน หรืออีกสาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งนักเรียนเหล่านี้อาจได้รับข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างเพียงพอ หรือนักเรียนอาจได้รับการแนะนำ และสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องจึงทำให้นักเรียนเหล่านี้ไม่เกิดความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ

4. เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์เส้นทางพบว่า ตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางสูงที่สุดนั่นหมายความว่า การที่นักเรียนเกิดความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการเลือกอาชีพหรือไม่แน่ใจว่าตนเองอยากจะทำอาชีพอะไรที่แน่นอน นักเรียนเกิดความขัดแย้งระหว่างอาชีพที่อยากจะทำกับอาชีพที่ต้องเลือก และมีทางเลือกอาชีพสำรองหลายทาง สิ่งนี้ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนทำให้นักเรียนเกิดความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vondracek และคณะ (1990) พบว่า ความขัดแย้งในการเลือกอาชีพโดยอาจเกิดจากความไม่เห็นด้วยของผู้ปกครอง การไม่รู้จักตนเองอย่างดีพอ การมีความสนใจในหลายอาชีพ และมีความรู้สึกทางบวกต่อหลายอาชีพ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดความสับสนและมีความลังเลใจที่จะเลือกอาชีพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Osipow และคณะ

(1996) ที่พบว่า การเกิดความขัดแย้งในการเลือกอาชีพ การมีทางเลือกของอาชีพที่หลากหลาย และการไม่แน่ใจว่าตนเองอยากจะเลือกประกอบอาชีพอะไรล่วงหน้าก่อให้เกิดความยากลำบากในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

5. ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.951 แสดงว่าตัวแปรการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพ ตัวแปรความไม่เพียงพอของข้อมูล ตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ และตัวแปรความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพได้ร้อยละ 95.1 แสดงว่าตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาครั้งนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพได้สูง

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในส่วนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากข้อค้นพบของการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการไม่เห็นคุณค่าของอาชีพเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้คำแนะนำและเสริมสร้างทัศนคติด้านดีเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนให้ความสนใจเป็นสำคัญ สนับสนุนให้นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายหรือความคาดหวังในอาชีพไว้ล่วงหน้าให้มีความชัดเจน และคอยให้คำปรึกษาในเรื่องของการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด เมื่อนักเรียนมีอาชีพที่สนใจหลากหลายอาชีพ และคอยแนะนำถึงข้อดี ข้อเสีย และประโยชน์ของอาชีพนั้นๆ ให้แก่นักเรียน

2. จากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลือกอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ส่วนนี้ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพลดลง โดยถ้านักเรียนสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้เป็นอย่างดี ก็จะทำให้ นักเรียนไม่เกิดความลังเลใจในการเลือกประกอบ

อาชีพ ดังนั้น ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ เอาใจใส่ และคอยสนับสนุนในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความถนัดของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมได้ และไม่ควรแนะนำให้เด็กเลือกอาชีพตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว และนักเรียนควรมีการสำรวจและค้นพบความสนใจ ความชอบ และความถนัดของตนเองว่าตนเองมีความถนัดในด้านใดหรือในวิชาใดและความถนัดนั้นมีความเหมาะสมกับอาชีพใด

3. นอกจากนี้แล้วยังมีตัวแปรอิทธิพลภายนอกที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพ ซึ่งแม้จะไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพแต่ก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพ กล่าวคือ ถ้านักเรียนได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ครู หรือเพื่อน จะทำให้นักเรียนสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้แล้วก็ส่งผลให้นักเรียนมีความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพลดลง ดังนั้น ครอบครัว ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ เอาใจใส่และคอยแนะนำในเรื่องการเลือกอาชีพของนักเรียน โดยสนับสนุนให้เลือกอาชีพตามความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ความชอบ และให้อิสระในการเลือกอาชีพ เพื่อให้เด็กเกิดความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพลดลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณอาจยังไม่ได้สำรวจสาเหตุที่เป็นรายละเอียดอย่างเพียงพอ อีกทั้งตัวแปรส่วนใหญ่ที่สังเคราะห์ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาจากบริบทของต่างประเทศ ดังนั้นครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (mixed method) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งในความเป็นจริงอาจมีตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพจึงควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม

2. ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้นจึงไม่ครอบคลุมไปยังนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งประเทศ ดังนั้นจึงควรนำตัวแบบที่สร้างขึ้นนี้ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ด้วยเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้มีความถูกต้องชัดเจนและครอบคลุมประชากรในขอบเขตที่กว้างมากขึ้น

3. การสร้างโมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ ตัวแปรมีความซับซ้อนและวัดได้ยาก ดังนั้นการสร้างเครื่องมือในการวัดอาจเกิดความคลาดเคลื่อนในการวัดได้ ดังนั้นผู้วิจัยควรให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของเครื่องมือ นอกจากนี้ในเรื่องการสร้างและเลือกใช้เครื่องมือ ควรคำนึงถึงเวลา ความสะดวก และความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างด้วย เพื่อจะได้ดำเนินการได้อย่างเหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีคุณภาพตามกำหนดเวลา